

2024

SANSKRIT

M.A. Third Semester End Examination - 2024

PAPER - SAN-303B

Full Marks : 40

Time : 2 hours

The figures in the right-hand margin indicate marks.

Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.

Illustrate the answers wherever necessary.

सर्वे प्रश्नाः संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या च समाधेयाः:-

1. यथाकामं प्रश्नचतुष्टयं समाधत्त।

2×4=8

(i) मुद्राराक्षसमिति नाटकं केन विरचितम्? तत्र कति अङ्काः सन्ति?
नाटकस्यास्य क उत्सः?

(ii) क एव क्षणक-जीवसिद्धिः? कथं जीवसिद्धिः सनिकारं नगरात्
निर्वासितः?

(iii) मुद्राराक्षसमिति पदस्य का व्युत्पत्तिः?

(iv) नीलकण्ठस्य कण्ठः कीदृशः आसीत्?

(Turn Over)

(2)

(v) मृच्छकटिकस्य अङ्गानां नामानि लिखत।

(vi) मृच्छकटिके विदूषकस्य किं नाम अस्ति? शर्विलकः कोऽस्ति?

2. यथानिर्देशं समाधत्त।

क) यथेच्छं द्वौ उत्तरत।

4×2=8

(i) चीयते वालिशस्यापि सत्क्षेत्रपतिता कृषिः।
न शालेः स्तम्बकारिता वपुर्गुणमपेक्षते॥

(ii) उल्लङ्घयन् मम समुज्ज्वलतः प्रतापं
कोपस्य नन्दकुलकाननधूमकेतोः।
सद्यः परात्मपरिमाणविवेकमूढः
कः शलभेन विधिना लभतां विनाशम्॥

(iii) सुलभेष्वर्थलाभेषु परसंवेदने जनः।
क इदं दुष्करं कुर्यादिदानीं शिविना विना॥

ख) यथेच्छं द्वौ उत्तरत।

4×2=8

(i) सुखं हि दुःखान्यनुभूय शोभते धनान्धकारेष्विव दीपदर्शनम्।
सुखात्तु यो याति नरो दरिद्रतां धृतः शरीरेण मृतः स जीवति॥

(ii) दारिद्र्यान्मरणाद्वा मरणं मम रोचते न दारिद्र्यम्।
अल्पक्लेशं मरणं दारिद्र्यमनन्तकं दुःखम्॥

(3)

(iii) तपसा मनसा वागूभिः पूजिता बलिकर्मभिः।

तुष्यन्ति शामिनां नित्यं देवताः किं विचारितैः॥

3. यथानिर्देशं उत्तरत।

8×2=6

क) मुद्राराक्षसनाटकस्य नाट्यवैशिष्ट्यमालोच्यताम्।

अथवा

चाणक्यः कः? मुद्राराक्षसे वर्णितं चाणक्यस्य चरित्रचित्रणं कुरु।

ख) मृच्छकटिके शर्विलकस्य चरित्रं चित्रयत।

अथवा

मृच्छकटिकमिति नाटकस्य नामकरण-वृत्तान्तमालोचयत।